

TÜRI ÜHISGÜMNAASIUM

MUUSIKA AINEKAVA

I kursus - „Muusika kujunemine ja väljendusvahendid“ (35 tundi)

II kursus - „Rahvuslikkus muusikas“ (35 tundi)

III kursus - „20. ja 21. sajandi muusika.“ (35 tundi)

Üldalused

1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunnetab muusika potentsiaali ning näeb selle rakendamise võimalusi nii enese elu ja tegevuse kui ka kommunikatsiooni, ümbritseva maailma mõtestamise, mõjutamise ning kujundamise vahendina;
- 2) väärtustab muusikat kui olulist osa inimkonna kultuurist; teadvustab ennast rahvuskultuuri kandjana;
- 3) osaleb muusikaelus ning kujundab valmisoleku elukestvaks muusikaharrastuseks;
- 4) mõistab ja väärtustab kooriliikumise ning laulupidude sotsiaal-poliitilist olemust ja muusikahariduslikku tähendust;
- 5) rakendab ning arendab musitseerimise kaudu oma teadmisi, muusikalisi võimeid ja oskusi;
- 6) arvestab kaaslast ning väärtustab koostööd;
- 7) valdab põhiteadmisi ajastute ja maade muusikast ning kultuuride arengust;
- 8) rakendab loovust muusikalises eneseväljenduses;
- 9) oskab muusikat kriitiliselt kuulata, analüüsida ja tõlgendada ning selle üle arutleda;
- 10) teadvustab ja järgib intellektuaalse omandiga kaasnevaid õigusi ja kohustusi; kasutab nüüdisaegseid infotehnoloogiavahendeid.

2. Õppeaine kirjeldus

Õppeaine koostisosad on:

- 1) musitseerimine ja omalooming;
- 2) muusika kuulamine ja muusikalugu;
- 3) õppekäigud.

Muusika õpetamisega gümnaasiumiastmes taotletakse tasakaalustatud isiksuse eetilis-esteetiliste väärtushinnangute kujundamist ning tunde- ja mõttemaailma rikastamist. Olulisel kohal on musitseerimine: õpilase isikliku suhte teadvustamine ja süvendamine muusikaga – laulmise ja pillimänguga, omaloominguliste katsetuste julgustamine ning toetamine põhikoolis omandatud muusikalist kirjaoskust rakendades. Eriiselt tähtsustatakse ja teadvustatakse ühislaulmist ning koorilaulu kui rahvuslikku kultuuritraditsiooni.

Erinevate ajastute muusika kuulamise kaudu kujundatakse teadlikku ja kriitiliselt mõtlevat muusikakuulajat ning kontserdikülastajat. Muusikat kuulates ja muusikaloos tutvustatakse eri ajastute väljendusvahendeid, stiile, heliloojaid ja interpreete ning arutletakse nende üle. Kontserdielu elavdamise seisukohalt on otstarbekas koostöö kohaliku muusikakooliga, samuti külalisesinejate kutsumine kooli ja oma õpilastele esinemisvõimaluste pakkumine. Õpilaste silmaringi avardavad ja muusikalist maitset kujundavad õppekäigud kontsertidele, teatritesse jms.

3. Õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) on omandanud valmisoleku muusikaliseks tegevuseks; osaleb võimaluse korral koolikooris ja/või erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes ja kohalikus muusikaelus;
- 2) rakendab oma võimeid ja oskusi muusikalistes tegevustes, kasutades omandatud muusikateoreetilisi teadmisi; oskab kuulata ja arvestada kaaslasti;

- 3) teab valikuliselt kuulatud muusikanäidete põhjal erinevate ajastute põhilisi tunnusoone, olulisemaid žanreid ja vorme ja oskab neid omavahel võrrelda;
- 4) oskab leida seoseid erinevate ajastute ja nüüdisaja muusikast;
- 5) väljendab kuulatud muusika kohta oma arvamust ning võrdleb, analüüsib ja argumenteerib, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
- 6) oskab leida muusikaalast infot erinevatest teabeallikatest; oskab koostada referaate, kirjutada esseesid, kontserdiarvustusi, uurimistöid muusikast, kasutades nüüdisaegseid infotehnoloogia võimalusi;
- 7) on tutvunud autorikaitse seadustega ning teadvustab intellektuaalse omandiga kaasnevat õigusi ja kohustusi;
- 8) on laulupeo traditsiooni austaja ja edasikandja laulja, tantsija, pillimängija või muusikateadliku publikuna; väärtustab ühislaulmist kui rahvuslikku kultuuritraditsiooni.

4. Õpitegevus

Õpitegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilase kujunemist aktiivseks ning iseseisvaks õppijaks, kes arvestab kaaslast ning väärtustab koostööd;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, arvestades sealjuures õpilaste individuaalsust;
- 5) rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka tänapäevaseid infotehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;

- 6) laiendatakse õpikeskkonda: õppekäigud kontsertidele, teatritesse, muuseumidesse, stuudiosse, muusikakoolidesse, looduskeskkonda, näitustele, raamatukogudesse jne;
- 7) kasutatakse mitmekesist ja tänapäevast õppemetoodikat;
- 8) leitakse võimalusi tunnivälise muusikaringide tegevuseks (solistid, ansamblid, orkestrid jm);
- 9) arvestatakse võimaluse korral õpilaste valikutega/ettepanekutega õppetöö kavandamisel ning kaasatakse õpilasi erinevate ürituste korraldamisel

5. Füüsiline õpikeskkond

Kool võimaldab järgmiste vahendite kasutamise: naturaalklaver ja klaveritool, süntesaator, akustiline kitarr, muusikakeskus HIFI, noodijoonestikuga tahvel, noodipuldid, rändnoot, astmetabel, klaviatuuritabel, internetiühenduse ja helikaardiga arvuti ning noodistusprogramm ja MIDI salvestusprogramm.

2. Kool korraldab õpet ruumis, kus on võimalik kasutada rühmatööd ja liikumiseks vajalikke pindu.
3. Kool võimaldab instrumentariumi (Orffi instrumentarium, plokkflöödid, 6-keelsed väikekanded, akustilised kitarrid) õpilastele musitseerimiseks.
4. Kool võimaldab fonoteegi (CD-d, DVD-d) kasutamise.

6. Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest.

Muusikaõpetuses annab hindamine tagasisidet õpilase võimekuse ja tema individuaalse arengu kohta, on lähtekoht järgneva õppe kujundamisele ning stimuleerib ja motiveerib õpilast parematele tulemustele ja enesearendusele.

Hinnatakse õpilase teadmiste ja oskuste rakendamist muusikalistes tegevustes, arvestades ainekavas taotletavaid õpitulemusi. Hindamine sisaldab kõiki muusikaõpetuse komponente: musitseerimist (laulmist, pillimängu, omaloomingut), muusika kuulamist ja muusikalugu, väljendusoskust kirjalikes ja suulistes aruteludes ning aktiivsust õppetöös ja -käikudel. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpilase aktiivset osalemist koolikooris, silmapaistvat esinemist kooliüritustel ning kooli esindamist konkurssidel ja võistlustel võib arvestada õppetegevuse osana kokkuvõtval hindamisel. Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega.

Õppesisu	Õpitegevus	Õpitulemused
<p>I kursus - „Muusika kujunemine ja väljendusvahendid“</p> <p>Musitseerimine (laulmine, pillimäng, omalooming) Laulud vokaalsete võimete, esinemisoskuse ning kriitilise mõtlemise arendamiseks, muusikaloo illustreerimiseks ja tundeelu rikastamiseks. Pillimängu rakendamine ühismusitseerimisel ja muusikaloo illustreerimiseks. Omalooming – kaasmängude loomine lauludele, muusikalised improvisatsioonid.</p> <p>Muusika kuulamine ja muusikalugu <u>Muusika teke ja olemus.</u> Muusika väljendusvahendid. Muusika roll vanadel kultuurirahvastel ja tänapäeva ühiskonnas. <u>Keskaeg.</u> Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Gregooriuse laul, missa, mitmehäälsuse ja noodikirja kujunemine, rüütlikultuur. <u>Renessanss.</u> Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Polüfoonilise muusika areng, ilmalik laul ja seltskonnamuusika, instrumentaalmuusika, reformatsioon ja muutused kirikumuusikas. <u>Barokk.</u> Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Õukonnamuusika, ooper, oratoorium, passioon, kontsert, prelüüd ja fuuga.</p>	<p>Gümnaasiumi õppetegevused on:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ühe- ja mitmehäälne laulmine; 2) vokaalsete võimete kujundamine; 3) muusika kuulamine, vestlused/arutelu ja kirjalikud tööd muusikast; 4) teadmiste ja muusikalise kirjaoskuse rakendamine musitseerimisel ja muusika kuulamisel; 5) iseseisva muusikalise eneseväljenduse ja esinemisoskuse toetamine ning soodustamine; 	<p>Kursuse lõpul õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) on teadlik oma muusikalistest võimetest ning oskustest laulmises, pillimängus ja omaloomingus; 2) oskab muusikanäidete põhjal võrrelda keskaja, renessansi, baroki ja klassitsismi muusikat ning oma arvamusi argumenteeritult põhjendada; 3) väljendab oma arvamust muusikast ja analüüsib külastatud muusikaüritusi (võimaluse korral siduda muusikaloo teemadega), rakendades varasemaid teadmisi ja muusikaalast sõnavara.

<p><u>Klassitsism</u>. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Sonaaditsükkel, keelpillikvartett, sümfoonia, instrumentaalkontsert, reekviem, klassikaline sümfooniaorkester, ooperi areng. Muusikanäited järgmiste heliloojate loomingust: Monteverdi, Händel, J. S. Bach, Vivaldi, Haydn, Mozart, Beethoven jt.</p> <p>Õppekäigud</p> <p>1. Muusikaürituse külastamine vähemalt kord kursuse vältel ning asjakohase arvamuse avaldamine muusikalist oskussõnavara kasutades.</p> <p>2. Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse (kontserdid, muusikalavastused, stuudiod, muuseumid, raamatukogud jne) vähemalt kord kursuse vältel.</p>	<p>6) pillimängu rakendamine musitseerides;</p> <p>7) õppekäigud (sh virtuaalsed).</p>	
--	--	--

Õppesisu	Õpitegevus	Õpitulemused
<p>II kursus - „Rahvuslikkus muusikas”</p> <p><u>Musitseerimine</u> (laulmine, pillimäng, omalooming) Laulud vokaalsete võimete, esinemisoscuse ning kriitilise mõtlemise arendamiseks, muusikaloo illustreerimiseks ja tundeelu rikastamiseks.</p> <p><u>Pillimängu rakendamine</u> ühismusitseerimisel ja muusikaloo illustreerimiseks.</p> <p><u>Omalooming</u> – kaasmängude loomine lauludele, muusikalised improvisatsioonid.</p> <p>Muusika kuulamine ja muusikalugu</p> <p><u>Romantism</u>. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Soololaul, instrumentaalsed väikevormid, programmiline muusika (sümfooniline poeem), lavamuusika (ooper, ballett, operett).</p> <p><u>Rahvuslikud koolkonnad</u>. <u>Hilisromantism</u>.</p>	<p>Gümnaasiumi õppetegevused on:</p> <p>1) ühe- ja mitmehäälne laulmine;</p> <p>2) vokaalsete võimete kujundamine;</p> <p>3) muusika kuulamine, vestlused/arutelu ja kirjalikud tööd muusikast;</p> <p>4) teadmiste ja muusikalise kirjaoscuse rakendamine</p>	<p>Kursuse lõpul õpilane:</p> <p>1) arendab oma muusikalisi võimeid laulmises, pillimängus ja omaloomingus;</p> <p>2) oskab muusikanäidete põhjal võrrelda romantismiajastu muusikat varasemate ajastute muusikaga ning oma arvamusi argumenteeritult põhjendada;</p>

<p><u>Pärimusmuusika</u>. Folkloor, regilaulu liigid, rahvapillid, rahvatantsud, uuem rahvalaul, uuemad laulumängud.</p> <p><u>Eesti professionaalse muusikakultuuri kujunemine</u>. Muusikaelu Eestis enne rahvuslikku ärkamisaega. Laulupidude traditsiooni kujunemine. Esimesed eesti professionaalsed heliloojad ja muusikud, esimesed sümfoonilised ja vokaal-sümfoonilised suurteosed eesti muusikas. Rahvusliku helikeele kujunemine koorimuusikas, instrumentaalmuusikas ning lavamuusikas.</p> <p>Muusikanäited järgmiste heliloojate loomingust: Schubert, Chopin, Liszt, Berlioz, Verdi, Wagner, Tšaikovski, Sibelius, Grieg, R. Strauss jt.</p> <p>Muusikanäited järgmiste heliloojate loomingust: Kunileid, Saebelmann, Hermann, Härma, Türnpu, Lüdig, Tobias, Saar, Kreek, Eller, Aav, Tubin jt.</p> <p>Muusikanäited eesti pärimusmuusikast.</p> <p>Õppekäigud</p> <p>1. Muusikaürituse külastamine vähemalt kord kursuse vältel ning põhjendatud arvamuse avaldamine.</p> <p>2. Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse (kontserdid, muusikalavastused, kõrgkoolid, stuudiod, muuseumid, raamatukogud jne) vähemalt kord kursuse vältel.</p>	<p>musitseerimisel ja muusika kuulamisel;</p> <p>5) iseseisva muusikalise eneseväljenduse ja esinemisoskuse toetamine ning soodustamine;</p> <p>6) pillimängu rakendamine muitseerides;</p> <p>7) õppekäigud (sh virtuaalsed).</p>	<p>3) oskab leida Eesti ja Euroopa muusikakultuuri seoseid;</p> <p>4) on tutvunud eesti pärimusmuusikaga muusikanäidete varal;</p> <p>5) väljendab oma arvamust ja analüüsib külastatud muusikaüritusi (võimaluse korral siduda muusikaloo teemadega), rakendades varasemaid teadmisi ja muusikaalast sõnavara.</p>
--	--	---

Õppesisu	Õpitegevus	Õpitulemused
<p>III kursus - „20. ja 21. sajandi muusika.“</p> <p>Musitseerimine (laulmine, pillimäng, omalooming)</p> <p><u>Laulud</u> vokaalsete võimete, esinemisoskuse ning kriitilise mõtlemise arendamiseks, muusikaloo illustreerimiseks ja tundeelu rikastamiseks.</p> <p><u>Pillimängu</u> rakendamine ühismusitseerimisel ja muusikaloo illustreerimiseks.</p>	<p>Gümnaasiumi õppetegevused on:</p> <p>1) ühe- ja mitmehälne laulmine;</p>	<p>Kursuse lõpul õpilane:</p> <p>1) süvendab oma muusikalisi võimeid laulmises, pillimängus ja omaloomingus;</p>

<p><u>Omalooming</u>: kaasmängude loomine lauludele, muusikalised improvisatsioonid.</p> <p>Muusika kuulamine ja muusikalugu <u>Muusika 20. ja 21. sajandil</u>. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. <u>Massikultuur ja kõrgkultuur</u>. Impressionism, ekspressionism, neoklassitsism. <u>Ülevaade 20. Sajandi II poole muusikastiilidest ja -suundadest</u>. <u>Eesti muusika pärast Teist maailmasõda</u>. Muusikaelu Eestis pärast Teist maailmasõda. 20. sajandi II poole muusikasuundade peegeldused eesti koori- ja instrumentaalmuusikas. Uued suunad 21. sajandil. <u>Džässmuusika</u>. Džässmuusika kultuurilooline taust ja väljendusvahendid. Sümfooniline džäss. Muusikanäited järgmiste heliloojate loomingust: Debussy, Ravel, Stravinski, Schönberg, Orff, Britten, Prokofjev, Šostakovitš, Messiaen, Cage, Boulez, Reich, Glass, Gershwin jt. Muusikanäited järgmiste heliloojate loomingust: Ernesaks, A. Kapp, Tormis, Mägi, Tamberg, Rääts, Sumera, Kangro, Sisask, Pärt, Tüür, Tulve jt.</p> <p>Õppekäigud 1. Muusikaürituse külastamine vähemalt kord kursuse vältel ning põhjendatud arvamuse avaldamine. 2. Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse (kontserdid, muusikalavastused, kõrgkoolid, stuudiod, muuseumid, raamatukogud jne) vähemalt kord kursuse vältel.</p>	<p>2) vokaalsete võimete kujundamine; 3) muusika kuulamine, vestlused/arutelu ja kirjalikud tööd muusikast; 4) teadmiste ja muusikalise kirjaoskuse rakendamine musitseerimisel ja muusika kuulamisel; 5) iseseisva muusikalise eneseväljenduse ja esinemisoskuse toetamine ning soodustamine; 6) pillimängu rakendamine musitseerides; 7) õppekäigud (sh virtuaalsed).</p>	<p>2) on tutvunud muusikanäidete varal džässmuusika väljendusvahenditega ja eesti džässi peamiste traditsioonidega ning oskab oma arvamusi argumenteeritult põhjendada; 3) on tutvunud muusikanäidete varal rokk- ja popmuusika väljendusvahenditega ning oskab oma arvamusi argumenteeritult põhjendada; 4) oskab muusikanäidete põhjal võrrelda 20. ja 21. sajandi eesti ja lääne muusikastiile; 5) väljendab oma arvamust ja analüüsib külastatud muusikaüritusi (võimaluse korral siduda muusikaloo teemadega), rakendades varasemaid teadmisi ja muusikaalast sõnavara.</p>
---	--	---